

כיון שכלי מקדש הראשון נעשו על פי הגבורה. ככתוב "הכל בכתב מיד ה' וגו'".

וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר: הרדולים היה במקדש. מאי הרדולים? אמר אבוי: טבלא גורגדנא [זוג וענבל]. ולמה היה? מפני שקולו עב, ומערבב את הנעימה כשהיה קולו מסיים.

אמר רבא בר שילא אמר רב מתנה אמר שמואל: מגריפה היתה במקדש לגרוף את דשן המזבח. והיא כעין כף. עשרה נקבים יא-א היו בה ובכל נקב היה קנה אחד שהיו בו עשרה נקבים. וכל נקב של קנה הוציא מין זמר. נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר, מעשרה קנים שהיו בה.

במתניתא תנא: היא [המגריפה] אמה וגמדה אמה, וקתא יוצא הימנה. [וחלולה היתה הקת ובה היו נמצאים הקנים הנ"ל].

ואחד מכלי הנחשת שקול כשניים של זהב שהוא חשוב מאד. וחד אמר ששניים היינו כלי נחשת הצלצל ומכתשת, ומשמעות הכתוב היא, דשניהם שקולים ככלי אחד של זהב.

תני רב יוסף: שניהם שקולים כאחד של זהב.

תניא: רבן שמעון בן גמליאל אומר שניים היו דהיינו שני צלצלים ושתי מכתשות שמימות משה. שנאמר "שנים". אל תקרי "שנים" אלא "שניים". תני: רבן שמעון בן גמליאל אומר שילוח היה מקלח מים בכרוחב מטבע של איסר. שכן היה רוחב פי המעיין. צוה המלך והרחיבוהו⁽⁵²⁾ לפי המעיין כדי שיתרבו מימיו, ונתמעטו מימיו. וחזרו ומיעטוהו את פי המעיין, ושוב היה מקלח מים כמות שהיה. וזה לקיים מה שנאמר "אל יתהלל⁽⁵³⁾ חכם בחכמתו ואל יתהלל גבור בגבורתו". שחכמתו אינה אלא מקלקלת.

שרת? ותירץ העולת שלמה, שאולי פדו אותו ותיקנו ורק אחר כך הקדישו מחדש. אך במכתשת חייבים לומר שהיתה חולין כי אם היתה קדושה שוב אין לה פדיון כיון שהיא מקדשת אחרים [את הקטורת].

52. ביאר המהרש"א שהרי היו מושחים את המלכים על מעין כדי שתמשך מלכותם וכן שלמה עצמו נמשך בגיחון, ולכן רצה שלמה להרחיבו שיתרבו מימיו וכנגד זה תמשך מלכותו יותר. אך נתמעטו מימיו להראות שאם האדם מתגאה אדרבה מתמעטת מלכותו וזה שהביאו את הפסוק "אל יתהלל" היינו שלא יתגאה האדם.

53. כתב המהרש"א שלמעלה לענין כלי

הי"ד] איך תיקנו את המכתשת והרי הדין הוא שכלי שרת שנפגמו לא מתקנים אותם כי אין עניות במקום עשירות? ותירץ המשנה למלך שכאשר גם אחרי שנפגמו הם עושים מעין מלאכתם הראשונה מותר לתקנם, וכאן הרי מבואר שהיתה מפטמת גם כשנפגמה ואם כן, היא עושה מעין מלאכתה הראשונה.

והמגיה למשנה למלך מביא שקושיא זו הקשו התוספות בשבועות איך תיקנו את המכתשת? ותירצו, שמכתשת זו היתה מפטמת ביותר ואין להשיג עוד אחרת כמותה ובאופן כזה מותר לתקן ששוב אין זה נראה כעניות, עוד תירצו התוספות, שאולי לא היתה המכתשת כלי שרת אלא היתה חולין ומותר לתקן.

ובעולת שלמה תמה, שהרי מבואר לעיל בגמרא שתיקנו את הצלצל והוא ודאי היה כלי

שנינו במתניתין: **המנגנים עבדי כהנים היו**, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר משפחת בית פגרים וכו' דהיינו ישראלים, רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר לוויים היו, ומפרש: **לימא בהא קמיפלגי**, רבי מאיר ורבי חנינא. **המאן דאמר עבדים היו קסבר עיקר מצות שירה במקדש**⁽⁵⁴⁾ **בפה**, וכלי זמר **לבסומי**⁽⁵⁵⁾ **קלא בעלמא**, ואיננו עיקר המצוה. ומשום כך

ועשרה נקבים היו בה. ובכל נקב קנה אחד. **כל אחד מוציא מאה מיני זמר**, שבכל קנה היו מאה נקבים, **נמצאת כולה מוציאה אלף מיני זמר**.

אמר רב נחמן בר יצחק: ופימניך, לזכור מי הוא שאמר עשרה מיני זמר ומי הוא שאמר מאה, **מתניתא היא שאמרה לשיעור המרובה יותר**. שכן דרך משניות לומר בדרך **גוזמא**.

התורה הוא, כדברי האומר עיקר שירה בפה, ושירה מעכבת הקרבן. והוא לדוד, כמו ששנינו במסכת תמיד השיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש: **בראשון היו אומרים**, לה' הארץ ומלואה. עכ"ל. וכתב הרמב"ן שם שכן זה גם בתפילה וברכת המזון והלל, שעיקר חיובם מהתורה וחז"ל תיקנו את הנוסח.

ולמאן דאמר עיקר שירה בכלי הרי זה רק ניגון בלי דיבור ואם כן, לכאורה הם חולקים בכל צורת השירה. אך **ברש"י** [סוכה נ ב] מבואר שלמאן דאמר עיקר שירה בכלי זה "אף" בכלי, וגם הוא מודה שהיו שרים בפה והיו אומרים את המזמורים של כל יום.

55. למאן דאמר זה שעיקר שירה בפה כתב החקרי לב [או"ח נא] שכלי השיר לא באו מההקדש כיון שאין בהם מצוה והיו באים מהחולין. אך תמה על זה שהרי מבואר בגמרא קול מראה וריח אין בהם מעילה, ולכאורה קול הקדש הכונה היא קול כלי השיר והרי למאן דאמר עיקר שירה בפה הכלים היו חולין? ותיירץ החקרי לב שהכונה היא לקול החצוצרות של הכהנים והם ודאי היו מההקדש.

ויש לומר עוד, שגם למאן דאמר עיקר שירה בפה הרי כתבו התוספות ביבמות [פו ב] שיש מצוה לשיר בכלי, ואם כן, באו כלי השיר מן ההקדש גם למאן דאמר עיקר שירה בפה.

המקדש שתיקנו לא הביאו את הפסוק אל יתהלל, כי זה שייך רק בגיחון שבאו לשנות את הבריאה, מה שאין כן בכלי המקדש שבאו רק לתקן את מה שנפגם, אמנם כל זה מספיק רק לצלצל ולמכתשת שבאו רק לתקנם. אך באבוב הלא באו להוסיף על מה שעשה משה.

54. החקרי לב [או"ח לד] מסתפק למאן דאמר עיקר שירה בפה אם זה רק בלשון הקודש או שכשר בכל לשון. וכתב שלפי הלימוד לעיקר שירה מהפסוק "והאלוקים יעננו בקול" צריך דוקא בלשון הקודש, שהרי קול סיני היה בלשון הקודש וכמבואר בגמרא בסוטה שלומדים מכאן גזירה שוה קול קול ללויים בהר גריזים שצריך לשון הקודש.

אלא שיש לומר, שלא היה בכלל דין דיבור ורק היו מנגנים ניגונים בפה. והמזמורים שהיו הלויים אומרים זה רק מדרבנן. אך לפי מה שלומדים דין שירה מהפסוק "ושרת בשם ה'", איזה שירות שבשם זה שירה, אם כן, הדיבור והזכרת שם שמים בשירה זה מדאורייתא, ומעיקר השירה. ואמנם מזמורי התהלים שהיו הלויים אומרים אינם תורה. אך זה כמו תפלה, שהיא מדאורייתא, וחז"ל קבעו את הנוסח והוא הדין לשירה שמדאורייתא חייבים לומר בה דברי שבח וחז"ל קבעו לזה את מזמורי התהלים, וכיון בזה לדברי הרמב"ן בספר המצוות בשרש הראשון [עמוד 19]: וכן השיר שבמקדש מן

כשר אף בעבדים.

ומאן דאמר לויים היו, קסבר עיקר מצות שירה בכלי⁽⁵⁶⁾, ומשום כך הוכשר דוקא בלויים. [וזה פשוט לפי כולם, שעיקר שירה היא בלויים דוקא, וכנלמד לקמן].

ופרכין: ותסברא, ואם כן רבי יוסי שמכשיר בישראלים, מאי קסבר?

אי קסבר עיקר שירה בפה, בעבדים סגיא, ולמה צריך ישראלים?

ואי קסבר עיקר שירה בכלי, לויים דוקא בעינן.

לכן מפרשים את מחלוקתם בדרך אחרת: לעולם קסבר כל התנאים כאן, עיקר שירה בפה⁽⁵⁷⁾. ומשום קיום המצוה היה לנו להכשיר אף בעבדים⁽⁵⁸⁾.

והבא במעלין מדוכן, אם סומכים על כל העולים לדוכן לשורר, שבחזקת לויים הם לענין יוחסין ומשיאים את בנותיהם לכהונה, וכן אם מחזיקים אותם ללויים לענין חלוקת מעשרות על פי זה, קא מיפלגי התנאים

ואין שבות במקדש ומותר לנגן בשבת ויום טוב במקדש, ורק שיר של בית השואבה אסרו כיון שהיה בזה ריבוי כלי שיר. אך עדיין קשה מדברי הגמרא שם שמבואר לא כך אלא למאן דאמר עיקר שירה בפה אסור לנגן בכלי על הקרבן בשבת ויום טוב. וכתב השפת אמת שמדברי רב ירמיה המובא שם בגמרא דייק הרמב"ם שכונתו לחלוק והוא סובר שגם למאן דאמר עיקר שירה בפה כיון שהשירה בכלי היא "צורך עבודה" היא מותרת בשבת ויום טוב.

58. כתב הרמב"ם [פ"ז מכלי המקדש ה"ה] שהממונה על המשוררים היה בורר כל יום מי ישורר, ותמה הגרי"ז מדברי הרמב"ם לעיל [פ"ג ה"ט] שראשי האבות הם שהיו מחלקים כל אחד מהלויים על עבודתו וכאן כתב הרמב"ם שהממונה היה בורר.

וביאר הגרי"ז, שיש כאן שני ענינים נפרדים, שהלויים צריכים מינוי לעבודה ובלי מינוי אינם ראויים לעבודה וכמבואר בגמרא משורר ששיער חייב מיתה והיינו מכיון שלא התמנה לזה, ומינוי זה הוא רק על ידי ראשי האבות, ומה שכתב הרמב"ם כאן שהיה הממונה בורר זה רק להחליט מי ישיר באותו יום אך אין זה מינוי

56. הקשה החקרי לב למאן דאמר זה שהיתה השירה רק בכלי הרי תמוה מה שכתוב במשנה בראש השנה פעם אחת נשתהו העדים מלבא ונתקלקלו הלויים בשיר, ואם השיר זה רק ניגון בכלי איזה קלקול שיין.

ויש ליישב לפי דברי רש"י בסוכה [נ ב] שמאן דאמר עיקר שירה בכלי היינו "אף" בכלי וגם הוא מודה שהיתה שירה בפה ובזה היה קלקול הלויים בשיר.

57. הקשו התוספות, שהרי בסוכה מבואר בגמרא שלמאן דאמר עיקר שירה בפה אין השירה בכלי דוחה שבת ויום טוב, ואם כל התנאים במשנה סוברים עיקר שירה בפה איך כתוב ברישא שהיה חליל ב"ב יום בשנה והרי כמעט כל הימים האלה הם יום טוב ואיך מותר לנגן בכלי? ותירצו התוספות, שהתנא של הרישא סובר שעיקר שירה בכלי והיא דוחה שבת ויום טוב.

אך על הרמב"ם קשה שהוא פסק עיקר שירה בפה ופסק גם כן שבי"ב יום היה החליל מכה וזוהי לכאורה סתירה [ועיין לעיל במשנה מה שתירץ הערוך לנר]. וכתב הלחם משנה [פ"ח מלולב הי"ג] שאיסור השירה בכלי הוא דרבנן

במשנתנו.

שירה בפה, מ"מ הרואה לא ידייק אם בכלי הוא מזמר או בפה. [רבינו גרשום].

מאן דאמר עבדים (59) היו המנגנים, קסבר אין מעלין מדוכן לא ליוחסין ולא למעשרות.

ומאן דאמר ישראלים היו, קסבר מעלין מדוכן ליוחסין, ומשום כן אין מעלים לדוכן עבדים, שהרי נבוא מזה להשיאם לכהונה. ולא מעלין למעשרות, ומשום כך די בישראלים, כי לא נסמוך מזה לחלוקת מעשרות.

מאן דאמר לויים היו, קסבר מעלין (60) מדוכן בין ליוחסין בין למעשרות. ומשום כך צריך דוקא לויים. שלא נבוא לידי מכשול ונחלק מעשר לישראלים, וכל שכן שעבדים לא, שמתוך כך נשיאם לכהונה. [ואף שיעקר

ועיקר שירה בפה וכך ההלכה והרי בפה יכלו לשיר גם כשהם קצוצי בהונות ולא היה חסר כלום? ותירצו התוספות, שגם הוא מודה שיש מצוה לשיר בכלים.

והקשה בחקרי לב שלא הועילו בתירוצם שהרי מבואר כאן בגמרא שלמאן דאמר עיקר שירה בפה לא צריך דוקא לויים לשירה בכלים ויכולים לקחת גם זרים, ואפילו אם בזמנים רגילים לא נתנו לזרים לשיר בכלים כדי שלא יעלו אותם ליוחסין ולמעשרות וכמבואר כאן בגמרא, אבל בזמן עזרא כשכל המנגנים הם לא לויים הרי ודאי לא יבואו להעלותם ליוחסין ולמעשרות כי ידעו שהם לא לויים, ודוחק לומר שרק הלויים היו בקיאים בנגינה בכלים שהרי תמיד עסקו בזה גם הזרים למאן דאמר עיקר שירה בפה.

ורצה החקרי לב לומר, שכל זה שהוכשרו זרים בכלי שיר זה רק בחליל אך לא בשאר כלי השיר וכן משמע מרש"י במשנה שביאר שעבדי כהנים היו "אותם המכים בחליל" ומשמע שבשאר כלי השיר צריך רק לויים. אך ברמב"ם מבואר לא כך וגם רש"י עצמו בסוכה פירש לא כך.

ולכן ביאר החקרי לב שהרי מצאנו בכל הפסוקים בדברי הימים שהלויים ניגנו בכלים, וגם נבוכדנצר כשרצה לשמוע את שירי המקדש אמר ללויים לשיר לפניו, וצריך לומר, שאף על

והמינוי הוא רק על יש ראשי האבות.

ואמנם לגבי המשוררים בכלים הזכיר הרמב"ם רק שהממונה היה מעמיד אותם ולא הזכיר את הראש בית אב, וביאר הגרי"ז, כיון שהשירה בכלי איננה מעבודת לוייה וכמבואר כאן בגמרא שגם זרים כשרים לזה ממילא לזה לא צריך "מינוי" ולכן היה צריך רק שהממונה יעמיד ואין צורך בראש בית אב שימנה.

59. עמד בזה השפת אמת [סוכה נ ב] בשלמא הלויים כיון שחייבים לשיר יכלו להכנס לעזרה. אך הזרים שאינם מחוייבים מה מתיר להם להכנס לעזרה. וכתב השפת אמת שבאמת הזרים שניגנו בכלים עמדו בעזרת ישראל.

60. נאמר בספר עזרא כאשר עלה לארץ ישראל "ומבני לוי לא מצאתי שם", ומבואר בגמרא ביבמות שקנס אותם עזרא על זה שלא עלו לארץ ישראל.

ופירש רש"י בקידושין שאף על פי שעלו אתו הרבה לויים הם היו כולם קצוצי בהונות, שכאשר אמר להם נבוכדנצר לשיר משירי המקדש קיצצו את אגודליהם בפייהם כדי שלא יוכלו לנגן וממילא שוב לא יכלו לנגן במקדש, ולויים שלמים לא עלו ולא היה מי שינגן במקדש ולכן קנסם עזרא.

והקשו התוספות ביבמות [פו ב] למאן דאמר

תנו רבנן: השיר מעכב את הקרבן (61) דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: השיר אינו מעכב את הקרבן.

מאי טעמא דרבי מאיר? דאמר קרא "ואתנה את הלויים נתונים לאהרון ולבניו מתוך בני ישראל וגו' ולכפר על בני ישראל וגו'". מה כפרה, דהיינו זריקת דמים, מעכבת בקרבן, אף שיר שמרומז בתחילת הפסוק [כי ואתנה את הלויים מדבר על שירה] מעכב.

ורבנן דורשים החוץ היקש לאידך דין דר' אלעזר, דאמר רבי אלעזר מה כפרה של קרבן אינה כשרה אלא ביום אף שירה דוקא ביום.

אמר רב יהודה אמר שמואל: מניין לעיקר חיוב שירה על הקרבנות מן התורה? שנאמר "ושרת בשם ה' אלוקיו". איזהו שירות שבשם [שיש בו הזכרת השם]? הוי אומר זה

שירה. שיש אזכרת שם שמים במזמורים שבה.

ומקשינן: ואימא על נשיאות כפיים מדובר בפסוק, שגם בה יש אזכרות.

ומשנינן: מדכתיב "לשרתו ולברך בשמו" מכלל דברכת כהנים לאו שירות הוא, שהרי חילקם הכתוב לשני דברים.

רב מתנה אמר, עיקר שירה מהכא: שנאמר "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב". איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב? הוי אומר זה שירה.

ומקשינן: ואימא, על דברי תורה מדובר דכתיב בהם "פיקודי ה' ישרים משמחי לב". וכך אמר הפסוק: תחת אשר לא עסקת בדברי תורה וכו'.

ומשנינן: דברי תורה "משמחי לב" איקרי, אבל "טוב" לא איקרי. ולכן לא מתפרש

פי שזרים גם כשרים לנגן בכלים אך צריך שיהיו אתם יחד לויים וכך משמע לשון הרמב"ם, ובלי לויים אי אפשר לנגן בכלים, ולכן קנס אותם עזרא כי מחמתם לא היה שירה בכלי.

61. הקשו התוספות, איך יתכן לומר שהשיר מעכב את הקרבן, והלא השיר נאמר בשעת הניסוך והדין הוא שאפשר להביא את הקרבן היום ואת הנסכים גם אחרי עשרה ימים הרי שאינם מעכבים.

ותירצו התוספות שמעכב את הקרבן הכוונה שמעכב את הניסוך, ובתורת זרעים ובחידושי רבי שמואל [פסחים סימן י"ז] עמדו בזה, שיש לחקור בגדר הדין שאין אומרים שירה על היין אם הביאור שהיין הוא המחייב בשירה, או

שבאמת הקרבן מחייב בשירה אלא שקיום ואמירת השירה הם רק על יין. ומתירין התוספות שהשיר מעכב רק את הניסוך מוכח שהניסוך הוא המחייב בשירה ולכן השירה מעכבת בו דוקא ולא בקרבן.

ובחקרי לב [או"ח ל"ן] תירץ על קושיית התוספות, שהשיר מעכב בקרבן זה דוקא בקרבן שטעון שירה אך קרבן שאינו טעון שירה כמו קרבן יחיד הרי השיר אינו מעכב בו, ולכן במקריב נסכים לאחר עשרה ימים אין השירה מעכבת את הקרבן כיון שקרבן זה שלא קרבו עליו נסכים לא היה חייב בשירה, ויתכן שזוהי כוונת הרא"ש המובא בשיטה מקובצת.

באור שמח [פ"ב מקרבן פסח הי"ב] תירץ את קושיות התוספות שהרי בקרבן פסח שאין בו

הפסוק עליהם.

ומקשינן: **ואימא בבכורים** מדבר הפסוק **דכתיב** בהם **"ושמחת בכל הטוב"** ויש בהם גם שמחה וגם טוב. וכוונת הכתוב, תחת אשר לא הבאת ביכורים.

ומשנינן: בכורים, **"טוב"**, איקרי **"טוב לבב"** לא איקרי. ומוכרח, שדוקא בשירה מדבר הפסוק.

אמר רב מתנה: **מנין לביכורים שטעונין שירה** בהבאתם? **אתיא** בגזירה שוה **"בכל הטוב"** שכתוב בהם, **"טוב לבב"**, **מהכא**, שמדובר בשירה.

ומקשינן: איני, והא אמר רב שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: **מנין שאין אומרים שירה אלא על ניסוך היין? שנאמר "ותאמר להם הגפן, החדלתי את תירושי המשמח אלוקים ואנשים"**. אם אנשים משמח, בשתייתו אלוקים, במה משמח? **מכאן שאין**

אומרים שירה אלא על ניסוך היין, ובשירה שנאמרת עליו לה' הוא **"משמח אלוקים"**. ומעתה קשה איך שייך שיר בביכורים? והלא אינם אלא מפירות ז' המינים, ושירה יש רק ביין (62) (63).

ומשנינן: **משכחת לה** לשירה בביכורים, **כדתני רב יוסף**: בביכורים כתוב **"מראשית כל פרי"**, ומשמע מזה דוקא **פרי אתה מביא**. ואי אתה מביא משקין, וכך הוא לכתחילה, שיש להביאם בעודם פרי, **הביא ענבים והפרישם לשם ביכורים ודרכן אחר כך ליין**, **מנין שבדיעבד מביאם ויוצא בהם ידי חובת ביכורים? תלמוד לומר "תביא" מכל מקום**, ובאופן כזה שייך שירה על היין (64) בביכורים.

חזקיה אמר, **מהכא** עיקר שירה: **דכתיב "וכנניהו שר הלויים במשא, יסור כי מבין הוא"**. אל תיקרי יסור אלא יסיר.

בלוטי [שם חכם] אמר רבי יוחנן: **מהכא**

של הקרבה ומכל מקום מבואר בגמרא שצריך יין.

63. כתב בחידושי רבי שמואל [פסחים סימן י"ז] שאם הביאור שהיין הוא המחייב בשירה הרי לא מובנת קושיית הגמרא מביכורים, שיש לומר, שהתחדש כאן עוד מחייב בשירה היינו ביכורים.

אלא מוכח שהיין הוא תנאי בקיום ואמירת השירה ובזה מובנת קושיית הגמרא שאמנם ביכורים חייבים בשירה אך בלי יין לא שייכת אמירת שירה.

64. הקשו התוספות הרי במשנה שנאמר בה השיר בביכורים מדובר בכל שבעת המינים ולא

נסכים אומרים את השיר בשעת ההקרבה, ויש לומר שהוא הדין בקרבן שמקריבים את הנסכים לאחר עשרה ימים יאמרו באמת את השירה בשעת ההקרבה וכמו בפסח.

62. בפסחים [סד א] מבואר שהיה הלל בשעת הקרבת הפסח ודעת התוספות שם שהלויים הם שאמרו את ההלל, ותמהו התוספות, הרי אין אומרים שירה אלא על היין ובפסח הרי אין נסכים ואין יין. ותירצו התוספות, שרק בשירה על הקרבה יש תנאי של יין אבל יש שירות אחרות שבהם לא צריך דוקא יין.

ובמנחת חנוך [שצד יג] תמה עליהם מהגמרא כאן שמקשה מביכורים שאין בהם יין ואיך אומרים שירה, והרי בביכורים זה לא שירה

עיקר שירה: דכתיב "לעבוד עבודת עבודה" איזהו עבודה שצריכה להיעשות בשעת עבודה אחרת, הוי אומר זו שירה. שבשעת עבודת ניסוך היין היא.

רבי יצחק אמר, מהכא עיקר שירה: "שאו זמרה ותנו תף כנור נעים עם נבל".

רב נחמן בר יצחק אמר, מהכא: דכתיב "המה ישאו קולם, ירונו בגאון ה', צחלו מים". שיצחלו בשיר שבבית המקדש יותר מצהלת המים בקריעת ים סוף.

ותנא, מיתתי לה לעיקר שירה מהכא: דכתיב "ולבני קהת לא נתן, כי עבודת הקודש עליהם, בכתף ישאו". ממשמע שנאמר בכתף איני יודע שישאו? מה תלמוד לומר "ישאו"? אלא אין ישאו אלא לשון שירה. וכן הוא אומר "שאו זמרה ותנו תף". ואומר "ישאו קולם ירונו". הרי מצינו "וישאו" שמשמש כלשון שירה. וזו היא עבודת הלויים.

הנניא בן אחי רבי יהושע אמר, מהכא

לומדים שירה: דכתיב "משה ידבר והאלהים יעננו בקול". שהיה מצווהו על עסקי קול, יא-ב דהיינו לשורר. שמושה לוי היה.

רב אשי אמר מהכא: "ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד". וחצוצרות מפורש בפסוק "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם". ומזה שכלל הפסוק מחצצרים ומשוררים יחד משמע שאף משוררים מן התורה [תוס'].

רבי יונתן אמר מהכא: דכתיב "ויאמר ה' אל אהרון וגו' וגם את אחיך מטה לוי הקרב אתך וגו' ולא ימותו גם הם גם אתם". והוקשו בזה לויים לכהנים. מה "אתם" דהיינו כהנים בעבודת מזבח, אף "הם" דהיינו לויים, בעבודת מזבח, ולא שייך בלויים עבודת מזבח אלא בשיר.

תניא נמי הכי, שמכאן לומדים שירה מן התורה: "ולא ימותו גם הם גם אתם" מה אתם בעבודת מזבח אף הם בעבודת מזבח.

ועוד מקישינן: אתם בשלהם⁽⁶⁵⁾ (66) והם

שכהן שעבד עבודת לוי אינו במיתה אלא בלא תעשה, והראב"ד השיג מהפסוק ולא ימותו גם הם גם אתם הרי שכהן שעבד עבודת לוי הוא במיתה וכן מפורש גם בספרי.

ומה"ר קורקוס מביא שיש ברייתא אחרת שכהנים שעבדו עבודת לויים אינם במיתה אלא באזהרה והביאה הרמב"ם בספר המצוות, ובאור שמח הביא מספרי זוטא שכל החיוב מיתה לכהן שעבד עבודת לוי זה רק במשכן אבל במקדש יש רק לאו, וביאר האור שמח שכשאין עבודת משא אין מיתה רק לאו ולכן הרמב"ם שמדבר רק במקדש פסק שזה באזהרה ולא במיתה.

66. כתב המנחת חינוך [שפט ז] שלוי שעבד

דוקא בענבים שנוכל לתרץ שעשה מהם יין? ותיצרו התוספות, כיון שבביכורי יין יש שירה שוב אגב זה תיקנו שירה בכל הביכורים.

ובתורת זרעים תירץ על קושייתם, שהרי כאן מוכח בגמרא שייך זה רק דין בקיום השירה, שאם נאמר שהיין הוא המחייב הרי תמוה מה מועיל שעשה את הביכורים יין והרי אין כאן כלל דין שיהיה יין, אלא הביאור שהביכורים הם המחייבים בשירה ורק יש תנאי שיהיה יין ולזה מועיל מה שעשאו יין.

ואם כן, יש לומר שגם בשאר המינים יש שירה כשהביאם יחד עם ביכורי יין. ואם כן, הם מחייבים בשירה והשירה נאמרת על ביכורי היין.

65. הרמב"ם [פ"ג מכלי הקודש הי"א] פסק